

(TRANS)POZYCJE IDEI W CHORWACKIM I SERBSKIM DRAMATOPISARSTWIE ORAZ TEATRZE (1990-2020). PERSPEKTYWA TRANSKULTUROWA

Głównym celem projektu jest ukazanie i charakterystyka mechanizmu tworzenia oraz dynamizacji sieci transkulturowej na poziomie dramatopisarstwa i teatru, co zaobserwować można po 1990 roku. Zanalizowane zostaną zatem wybrane przejawy tendencji do usprawniania przepływów kulturowych i tworzenia punktów wspólnych. Kluczowymi punktami w tej sieci transkulturowej są regionalne centrale – Chorwacja i Serbia oraz usytuowane wokół nich państwa postjugosłowiańskie.

Wydawać by się mogło, że krwawe wydarzenia ostatniej dekady minionego stulecia (wojna w Chorwacji w 1991 roku, wojna w Bośni i Hercegowinie w latach 1992-1995, wojna w Kosowie, oblężenie Sarajewa, masakra w Srebrenicy, czy w końcu bombardowanie Serbii przez wojska NATO w 1999 roku) skutecznie zahamują rozwój współpracy kulturalnej i proces produkcji dramatopisarstwo-teatralnej, jej ilościowy i jakościowy wzrost. Przechodząca transformację postjugosłowiańska „beczka prochu”, wyobrażony „teren barbarzyństwa, nieokrzesania, przemocy, zagrożenia dla porządku i stabilności, obszar, który dopiero trzeba ucywilizować” okazał się jednak swoistym laboratorium, w którym urzeczywistniają się współczesne teorie dotyczące wiedzy o kulturze.

Bodźcem do podjęcia badań są następujące fakty:

Po pierwsze, artyści aktywni w krajach byłej Jugosławii stworzyli niewątpliwie jedną z bardziej oryginalnych i interesujących odmian nowego europejskiego dramatu i teatru. Sztuki te posiadają specyficzne parametry nieosiągalne na innych szerokościach geograficznych.

Po drugie, istnieje obecnie mocna tendencja do nawiązywania współpracy artystycznej między dramatopisarzami i realizatorami teatralnymi z Chorwacji, Serbii i krajów sąsiadujących. Dostrzec można dążenie do zacierania starych oraz współtworzenia nowych kodów kulturowych i estetycznych.

Po trzecie, pokrewne temperamenty twórcze i podobne konteksty kulturowe, tradycje artystyczne oraz dynamika przemian historycznych, społecznych, cywilizacyjnych i politycznych oraz współczesny mechanizm przenikania się kultur zaowocowały wytworzeniem się swoistej półperyferyjnej sieci transkulturowej, w której role lokalnych centrali pełnią Chorwacja i Serbia.

Coraz bardziej wyraziste praktyki kooperacyjne i narracje wspólnotowe z jednoczesną kultywacją lokalnych wartości na gruncie postjugosłowiańskim domagają się niewątpliwie wielopoziomowej transdyscyplinarnej analizy. Poddane jej zostaną teksty dramatyczne oraz realizacje sceniczne chorwackich i serbskich autorów, którzy adaptują zewnętrzne idee i tworzą nową transkulturową jakość oraz propozycje artystyczne potwierdzające dążenie do współpracy z artystami z pozostałych państw byłej Jugosławii. Naniesienie konkretnych przykładów i ich charakterystyka pozwoli nakreślić model sieci. Zostanie on opracowany przede wszystkim w sposób tradycyjny – czego efektem będzie tematyczny cykl opublikowanych i przyjętych do druku artykułów, który stanie się w przyszłości monografią. Istotną będzie też prezentacja wyników badań na konferencjach krajowych i zagranicznych. Ponadto, pozyskane materiały i wnioski zostaną upowszechnione z wykorzystaniem nowoczesnych narzędzi cyfrowych (wielojęzycznej strony internetowej projektu z bazą danych), co pozwoli odzwierciedlić pełniej strukturę sieci.

Atutem jest niewątpliwie ukierunkowanie na badania terenowe – konsultacje i wywiady ze specjalistami, artystami oraz koordynatorami wydarzeń promujących analizowaną twórczość. Poza tym, planowane są obserwacje uczestniczące w ramach festiwali teatralnych, które pozwolą weryfikować zdobyte informacje oraz śledzić aktualności.